नमते त्राणमिच्छन् स काले । जाता हुता प्रजा प्रमीयते सदा न वै वासं पितरोऽस्य कुर्वते । भीतं प्रपन्नं योहि ददाति यत्नवे नास्य देवाः प्रतिगृह्णन्ति हव्यम । मोघमन्नं विन्दति चाप्रचेताः स्वर्गाल्लोकाद्भ्रश्यति नीप्रमेव । भीतं प्रपन्नं यो हि ददाति यत्नवे सेन्द्रा देवाः प्रहरन्त्यस्य वज्रम् । उत्तार्यं पक्षा सह ओदनेन अस्मात् कपोतात् प्रति ते नयन्तु । यस्मिन् दैवे रमसेऽतीव श्येन ! तत्र मांसं शिवयस्ते वहन्तु । श्येन उवाच । नोत्तार्यं राजन् प्रार्थयेयं न चान्यदन्यन्मांसमधिकं वा कपोतात् । दैवैर्दत्तः सोऽद्य ममैष भक्ष्यस्तन्मे ददस्व शकुनानामभावात् । राजोवाच । उत्तार्यं वेह तमनूनं नयन्तु ते पश्यन्तु पुरुषा ममैव । भयाहितस्य दानं ममान्तिकात्त्वां प्रापयन्तु त्वं ह्येनं मा हिंसीः । त्यजे प्राणांश्चैव दद्यां कपोतं सौम्यो ह्ययं किन्तु जानामि श्येन ! । यथा क्रोधं मा कुरुष्वेह सौम्य ! नाहं कपोतमर्पयिष्ये कथञ्चित् । यथा मां हि वै साधुशब्दैः प्रसन्नाः प्रशंसेयुः शिवयः कर्मणा ते । यथा श्येन ! प्रियमेव कुर्यां प्रशाधि मां यद्ददेस्तत् करोमि । श्येन उवाच । ऊरोर्दक्षिणादुत्कृत्य स्वपिशितं तावद्राजन् ! यावन्मांसं कपोतेन समम् । तथा तस्मात् साधु तातः कपोतः प्रशंसेयुः शिवयः कृतञ्च प्रियं स्यान्ममेति । अथ स दक्षिणादूरोरुत्कृत्य स्वमांसमेषीं तुलया धारयन् गुरुतर एव कपोत आसीत् । पुनरन्यदुत्कर्त्तं गुरुतर एव कपोतः । एवं सर्व्वं समधिकृत्य शरीरं तुलायामारोपयामास तत्तथापि गुरुतर एव कपोत आसीत् । अथ राजा स्वयमेव तुलामारुरोह । न च व्यतीकमासीद्राज्ञ एतद्वृत्तान्तं दृष्ट्वा तात इत्युक्त्वा प्राक्षीयत श्येनः । अथ राजा अब्रवीत् कपोतं विद्वः शिवयस्त्वां कपोत ! पृच्छामि ते शकुने ! को नु श्येनः । नानीश्वर ईदृशं जातु कुर्यादेतं मन्त्रं भगवन्मे विचक्ष्व । कपोत उवाच । वैश्वानरोऽहं ज्वलनो धूमकेतुरथैव श्येनो वज्रहस्तः शचीपतिः । साधु जातं त्वामृषभं सौरभेयं नौ जिज्ञासया त्वत्सकाशं प्रपन्नौ । यामेतां मेषीं मम निष्क्रयाय प्रादाद्भवानसिनोत्कृत्य राजन् । एतद्वो लक्षणं शिवं करोमि हिरण्यवर्णं रुचिरं पुरुगन्धम् । एतासां प्रजानां पालयिता यशस्वी सुरभीणामथ सम्मतो भूयम् । एतस्मात् पार्श्वात् पुरुषो जनिष्यति कपोतरोमेति च तस्य नाम । कपोतरोमाणं शिबिनौद्भिदं पुत्रं प्राप्स्यति नृपतेर्वं संहननं यशोदीप्यमानं द्रक्ष्यसि शूरमृषभं सौरभेयानाम्" उशीनरश्च । दर्शितस्तत्चरितमेवंरूपं तत्र शिबेरेवेति बहुभिःकल्पै नेतत पितापुत्रयोरभेदोपचारात् उशीनरशब्दप्रयोगात् इति । वस्तुतः कल्पभेदात् उशीनरस्य तत्पुत्रशिबेश्च तथा चरित्रमित्यविरोधः । अयञ्च ययातेर्दौहित्रः तेन च ययातेः पुरुप्रत्यये स्वर्गात् पतने तस्मै स्वपुण्यं दत्त्वाऽसौ पुनः स्वर्गलोकं प्रापितः तत्कथा यथा । "पृच्छामि त्वां शिबिरौशीनरोऽहं ममापि लोकाद्यदि सन्तोऽस्ति तात ! । यद्यन्तरोक्षे यदि वा दिवि स्थिताः क्षेत्रज्ञं त्वां तस्य धर्मस्य मन्ये । ययातिरुवाच । यत्त्वं वाचा हृदयेनापि साधून् परीप्समानाञ्चावमंस्था नरेन्द्र ! । तेनान्तरिक्षादिविलोकाः स्थितास्ते विद्युद्रूपाः स्तनयन्तोमहान्तः । शिबिरुवाच । तांस्त्वं लोकान् प्रतिपद्यस्व राजन् मयादत्तान्यदि नेष्टः क्रयस्ते । मयाहं तान् प्रतिपत्स्येह दत्त्वा यत्र गत्वा नानुशोचन्ति धीराः" । "अन्ते च यजातिरस्मि नहुषस्य सुतः पूरोः पिता सार्व्वभौमस्त्रिहायनम् । युद्धं चार्थं मामकेभ्यो ब्रवीमि मातामहोऽहं भवतां प्रकामम्" भा० आ० ९३अ० । उशीनरस्य गोत्रापत्यम् इञ् । औशीनरि तद्गोत्रापत्ये पुंस्त्री स्त्रियां ङीप् । "शूद्रायां गौतमो यत्र महात्मा संशितव्रतः । औशीनर्य्यामजनयत् काक्षीवाद्यान् सुतान् मुनिः" भा० स० २० अ० । तस्यापत्यम् अत इञपि । औशीनरि शिबिष्टमे । "आर्ष्टिषेणो दिलीपश्च महात्मा चाप्युशीनरः । औशीनरिः पुण्डरीकः ययातिः शरभः शुचिः" भा० स० ८ । यमसभावर्णने ।

औशीर न० उशीर-ईरन् किच्च ततः स्वार्थे प्रज्ञाद्यण् । १सङ्घट्टयोः शय्यापीठयोः शीरस्वामी । २शय्यायाम् ३आसने च पृथक् इति सुभूतिः । "अभ्यवहार्य्यं परमान्नमौशीरेऽद्याकामचारः कृतोऽभूत्" दशकुमा० । उशीरमिवाकारो ह्यस्य अण् । ४चामरे तस्य नलदमूलाकारत्वात्तथात्वम् । औशीरं चामरमस्यास्य अच् । ५चामरदण्डे अमरः । हेमच० दण्डार्थतोक्तिश्चामरदण्डपरा "छत्रं वेष्टनमौशीरमुपानद्व्यजनानि च । यातव्यामानि देयानि शूद्राय परिचारिणे" भा० श० ९० अ० । उशीरस्येदमण् । ६उशीरजे "स्तनन्यस्तौशीरम्" शक० ।

औशणशीण्डी स्त्री उशण एव स्वार्थेऽण् औशणे कटुरसे शीण्डी ७तत० । शुण्ठ्याम् तस्याः कटुरसत्वात्तथात्वम् ।

औशदश्वि पु० ओशदश्वस्य नृपस्यापत्यम् इञ् । ओशदश्वि नृपभेदापत्ये बहुमति ययातिदौहित्रे । "पृच्छामि त्वां बहुमानौशदश्विर्यद्यस्ति लोके यदि मे नरेन्द्र !" भा० आ०